

Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Öz Düzenlemeli Öğrenme Destekli Öğretimin Öğrencilerin Öğrenme ve Çalışma Sorumluluğuna Etkisinin İncelenmesi*

Investigation of The Effect of Self-Regulated Learning Supported Teaching for Inclusion Students on Students' Learning And Studying Responsibility

ÖZET

Araştırmanın amacı, öz-düzenlemeli öğrenme modeli destekli öğretimin ortaokul 5. Sınıfta öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisini belirlemektir. Bu araştırma nicel araştırma yaklaşımlarından tek gruplu ön test-son test deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilecektir. Araştırmanın uygulaması, 2022–2023 eğitim öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen ortaokul 5. sınıfta öğrenim gören altı (6) kaynaştırma öğrencilerden oluşan örnekleme üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sosyal bilgiler dersi “İnsanlar yerler ve çevreler” ile “Bilim teknoloji ve toplum” öğrenme alanlarının öğretimi sürecinde yedi hafta ve yirmi saat olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğrenme ve Çalışma Sorumluluğu” ölçeği kullanılmıştır. Deney grubunun ölçekten aldıkları puanlar t-testi ile karşılaştırılmış, öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı fark bulunduğu farkın etki büyüklüğü Cohen’s *d* değerine bakılarak hesaplanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; öz düzenlemeli öğrenme destekli öğretimin kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluk düzeyleri üzerinde yüksek ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme ve çalışma sorumluluğu, Kaynaştırma öğrencileri, Öz düzenlemeli öğrenme

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the effect of self-regulated learning model supported teaching on the Learning and studying responsibility of inclusive students studying in the 5th grade of secondary school. This research will be carried out using a single-group pretest-posttest experimental design, which is one of the quantitative research approaches. The application of the research was carried out on a sample consisting of six (6) inclusive students studying in the 5th grade of secondary school selected by simple random sampling method in the Ereğli district of Zonguldak province in the 2022-2023 academic year. The research was planned and carried out for seven weeks and twenty hours during the teaching process of the social studies course "People, places and environments" and "Science, technology and society" learning areas. The "Learning and Working Responsibility" scale was used as a data collection tool in the research. The scores of the experimental group from the scale were compared with the t-test, and since there was a significant difference between the pre-test and post-test scores of the students, the effect size of the difference was calculated by looking at the Cohen's *d* value. According to the findings obtained at the end of the research; It was found that self-regulated learning supported instruction had a high and significant effect on inclusive students' learning and work responsibility levels.

Keywords: Learning and studying responsibility, , Inclusion students, Self-regulated learning

GİRİŞ

Son yıllarda özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitimlerinde normal çocuklardan tamamen ayrı tutulması yerine akranlarıyla birlikte düzenli bir eğitim ortamında eğitim almalarını içeren kaynaştırma eğitimi uygulamaları daha fazla tercih edilmeye başlamıştır (Aral, 2011). Bu uygulama ile öğrenciler akranlarıyla bir arada eğitim hakkını kullanabilme fırsatı elde ederken; aynı zamanda birtakım becerileri de kazanarak, toplumda yer edinirler (Francisco, Hartman, Wang, 2020). Kaynaştırma eğitiminde amaç, özel gereksinimli çocukların akranları arasında eğitim alma haklarını korumak, onları yetenekleri doğrultusunda eğitmek ve sorumluluk sahibi bireyler olarak sosyalleşmelerini sağlamaktır (Batu ve Kırçalı, 2011). Kaynaştırma öğrencileri bireysel özelliklerine uygun ortamlarda eğitim alırlar ve bu ortamlar onların başarılı olmalarını ve kendilerine güven duymalarını kolaylaştırır. Ayrıca kendilerine güvenmelerini, cesaretli olmalarını,

Derya Yıldızhan¹
Cevat Eker²

How to Cite This Article

Yıldızhan, D. & Eker, C. (2023). “Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Öz Düzenlemeli Öğrenme Destekli Öğretimin Öğrencilerin Öğrenme ve Çalışma Sorumluluğuna Etkisinin İncelenmesi”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(71): 3435-3443. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.69104>

Arrival: 27 February 2023
Published: 31 May 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

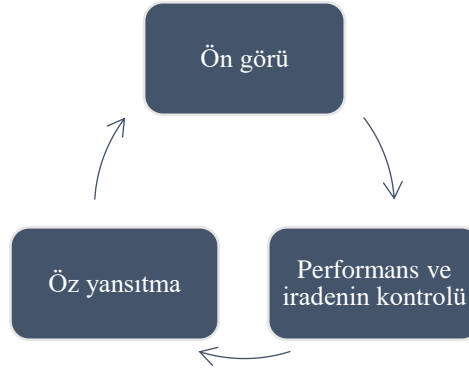
* Derya YILDIZHAN tarafından TUBİTAK 2209a Projesi olarak yürütülmüş ve tamamlanmıştır.

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, Zonguldak, Türkiye

² Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Zonguldak, Türkiye

kendilerine ve çevrelerine faydalı olmalarını, öğrenme ve çalışma sorumluluğu kazanmaları gibi sosyal ve duygusal değerleri geliştirir (Artan ve Uyanık, 2003). Bu sayede, paylaşma, iletişim kurma gibi yaşam becerileri gelişir. Söz konusu becerileri edinmeleri için öğrencilerin bireysel sorumluluklarının gelişmiş olması gerekir. (Devlin, 2002). Öğrenme ve çalışma sorumluluğu küçük yaşlarda artmaya başlar ve daha sonraki yaşlarda iyice oluşmaya başlar. Bu sebeple, öğrenme ve çalışma sorumluluğunun öğrencilere ciddi bir biçimde kazandırılması önemlidir. Kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluklarının arttırılmasında, öz düzenlemeli öğrenme bir araç olarak görülebilir.

Pintrich (2000) öz düzenlemeli öğrenmeyi, öğrencilerin öğrenmeleri için hedefler belirlemeleri bu hedeflere ulaşmak için bilişlerini, motivasyonlarını ve davranışlarını gözlemlemeye, düzenlemeye, izlemeye ve öğrendiklerini değerlendirmeye çalıştıkları aktif ve yapıcı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Zimmerman (1998), öz düzenlemeli öğrenmeyi, ön düşünce, performans ya da iradenin kontrolü ve öz yansıtma aşamaları olmak üzere üç aşamadan oluşan döngüsel bir süreç olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler, ön görü aşamasında performans öncesi hedef belirleyip sonrasında hedeflerine yönelik strateji planlaması yaparlar ve hedef yöneliminde bulunurlar. Performans aşaması; bireyin gerçekleştirdiği faaliyetleri etkileyen kendi kendini kontrol etme, kendi kendini gözleme, kendini izleme ve performans üzerine odaklanma süreçlerini içerir. Son aşama olan öz yansıtma aşamasında, öğrenciler, öğrenme sürecinde gösterdiği çabayı ve kendi kendini değerlendirme de bulunurlar. Öz yansıtma aşamasında ortaya çıkan çıktılar yeniden sürece dâhil edilmesi ile döngüsel bir yapı oluştuğunu belirtmektedir. Zimmerman'nın döngüsel öz düzenlemeli öğrenme modeli şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1. Zimmerman'ın öz düzenlemeli öğrenme modeli

Kaynak: Zimmerman, B. J. (1998). Developing self-fulfilling cycles of academic regulation: An analysis of exemplary instructional models. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (eds.), *Self-regulated learning: from teaching to self-reflective practice* (ss. 1–20) içinde, New York, NY: The Guilford press.

Şekil 1' de görüldüğü gibi, öz düzenlemeli öğrenmede üç aşama vardır. Bu üç aşamadan ön görü aşaması, gerçek performanstan önce vardır. Hedef belirleme, strateji planlama, öz yeterlilik inançları, hedef yönelimi, beklentiler gibi süreçlerle ilgilidir. Performans ya da iradenin kontrolü aşaması, dikkate odaklanma, kendi kendini kontrol etme, öz gözlem gibi öğrenme boyunca meydana gelen dikkati ve faaliyeti etkileyen süreçleri içerir. Performanstan sonra meydana gelen öz yansıtma aşaması boyunca öğrenciler gerekli stratejileri kullanarak, amaçlarını değerlendirerek fikirlerinin yeterliği hakkında yargıda buldukları öz değerlendirme ve kendi kendine tepki verme gibi süreçlerden oluşmaktadır. Bu süreçler (Zimmerman, 1998; Zimmerman, 2000; Eker, 2014) e göre şöyledir;

Ön görü aşaması, Ön görü sürecinde öğrenciler öğrenme için birtakım hazırlıklar yaparlar. Bu süreçte öğrenci kendi kendini kontrol ederek ve gözlemleyerek kendi performansına göre yapabileceklerini ortaya koyar ve buna göre kendisine bir plan yapar. Öğrenme çabası, öğrenme hedefleri ve öğrenme ortamının hazırlanması gibi öğrenme öncesi faaliyetleri içeren süreçleri ifade etmektedir. Bu süreçte, ilk olarak öğrenme ile ilgili amaçlar belirlenmektedir. İkinci olarak ise, amaçları gerçekleştirmeye dönük stratejilerin planlanması yapılmaktadır. Seçilen hedefi gerçekleştirmek ve öğrenmede başarıyı sağlamak için seçtiği ve uyguladığı yöntemlerle ilgilidir. Üçüncü olarak, Öz yeterlilik inançları yer almaktadır. Dördüncü olarak hedef yönelimli olma yer almaktadır, bireylerin motivasyonlarını devam ettirmeye, sonuçlara odaklanmayı ifade etmektedir. Son olarak bireylerin beklentileri yer almaktadır. Uzun ya da kısa bir süreç için ortaya konulan hedefler gerçekleştiğinde bireyde bir tatmin duygusu bir takdir beklentisi oluşturacaktır.

Performans ya da iradenin kontrolü aşaması, Performans ya da iradenin kontrolü aşaması kendini kontrol etme ve öz gözlem boyutlarından oluşmaktadır. Bu aşama, öğrencinin görevi ve performansı üzerine dikkatini yoğunlaştırması performansı ya da öğrenmeyi yönlendirmeye ve kontrol altında tutmaya yardımcı olduğu

aşamadır. Performans veya iradenin kontrolü aşamasının alt süreçlerinde ilk olarak öğrencilerin dikkate odaklanma stratejisi kullandıkları görülmektedir. Bu süreçte, öğrencilerin görevleri üzerine odaklandıkları, yoğunlaştıkları ve en iyi şekilde gayret gösterdikleri görülmektedir. Öğrencilerin motivasyonlarını geliştirmek için tasarlanmıştır. Kişinin performansını ve öğrenmelerinin belirli yönlerini izlemesidir. İkinci olarak ise öz gözlem aşaması vardır. Bu aşama öğrencinin kendi kendini gözlemesidir

Öz yansıtma aşaması, Öz yansıtma aşamasında öğrenciler gösterdikleri çabaya tepki gösterirler ve öz değerlendirme yaparlar. Bu aşamada, süreç sonunda edinilen yaşantıların, öğrenmelerin ve deneyimlerin, bireysel değerlendirilmesini ifade eden öz değerlendirme ve öğrencinin öğrenme çıktıları ve öğrenme sürecinin sonunda kendisinin oluşturduğu kendi kendine tepki verme olmak üzere önemli görülen iki farklı evre yer alır. Beceri kazanmada Öz değerlendirme, öğrencinin kendi performansını değerlendirmesini içerir. Bu aşamada öğrenciler, önceden belirlenmiş hedefler, davranışlar ve standartlar ile kendi performansını karşılaştırır.

Öz düzenlemeli öğrenmede en önemli konu öğrencinin öğrenme sürecinde kişisel karar verme yetkisi ve öğrenme motivasyonu ile zihinsel yeteneklerini hedeflenen davranış ile ilgili akademik becerilere dönüştürdüğü öz yönelim becerisi gösterip göstermediğidir (Zimmerman, 2002). Öz düzenlemeli öğrenme modelinde sorumluluk öğrenciye aittir. Öğretmen sürecin başından itibaren öğrencilere rehber olmalıdır. Öğrenme sürecini kendine göre düzenleyen öğrencinin sürecin zamanını, hızını kendine göre ayarlaması önemlidir (Çatalbaş, 2016). Öz-düzenleme öğrenme becerisine sahip öğrenciler öğrenme sürecinde kendine güven duyar, kendi öğrenme yollarını belirleyebilir, öğrenme sürecinde dikkatini verebilir, öğrenme sürecini etkili ve verimli şekilde kullanabilir, öğrenme sürecini ve kendi çalışmalarını izler, öz değerlendirme yapar ve çevresel faktörlere uyum sağlamaya çalışarak motivasyonunu artırır. Kaynaştırma öğrencilerinin bu gibi becerilere sahip olmaları onların öğrenme ve çalışma sorumluluğunu arttırabilir. Bu sebeple bu proje çalışmasında öz düzenlemeli öğrenme destekli öğretimin ortaokul 5. Sınıfta öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisini belirlemektir. Araştırmanın amacına bağlı olarak öz düzenlemeli öğretim uygulamasına katılan kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinden aldıkları öntest-sontest puanları arasında anlamlı fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Etik Kurul İzni

"kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen öz düzenlemeli öğrenme destekli öğretimin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisinin incelenmesi" isimli çalışmada kullanılan ölçek, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 29.12.2022 tarihi ve 427 protokol numarası ile uygun görülmüştür.

Araştırmanın Modeli

Öz düzenlemeli öğrenme destekli öğretimin ortaokul 5. Sınıfta öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada, tek denekli araştırma modellerinden yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılacaktır. Tek denekli araştırmalar, nicel araştırma yaklaşımı temel alınarak geliştirilmiş ve bağımsız değişkenin kontrolünün tamamen araştırmacıda olduğu deneysel araştırmalardan biridir. Tek denekli araştırmalarda bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde yaptığı etki araştırılmaktadır. Tek denekli modellerde, bağımsız değişken uygulanırken, katılımcının performansındaki değişimler sürekli olarak ölçülmekte ve kaydedilmektedir. Bu modellerde, başlama düzeyi ölçümleri ve öğretim sonu ölçümleri yer almaktadır. Tek denekli araştırma modellerinde birinci aşama başlama düzeyi verilerinin toplanmasıdır. Başlama düzeyi verilerinin toplanmasının iki amacı vardır. Bu amaçlardan ilki katılımcının var olan performansını göstermesi, ikincisi ise katılımcının deney sürecinde göstereceği performansa ilişkin yoruma bulunmayı sağlamasıdır (Alberto ve Troutman, 2009). Bu çalışmada kullanılan deneysel desenlerden olan tek gruplu ön test-son test deneysel desende yalnızca bir gruba yönelik işlem uygulanır, işlem öncesi ve sonrası amaca uygun ölçme yapılır (Creswell ve Creswell, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2022–2023 eğitim-öğretim yılı Zonguldak İli Ereğli İlçesinde devlete bağlı ortaokullarda kaynaştırma öğrencisi tanısı olan öğrencilerden seçilmiştir. Uygulama kolaylığı ve aynı sosyo ekonomik düzeyi temsil etme özelliğinin yanı sıra zaman, para ve işgücü kaybını önlemeyi ve verilerin anlam ifade edebilmesi sebebiyle uygun-elverişli örnekleme yönteminden yararlanılarak deney grubu için katılımcı sayısı altı (6) olarak belirlenmiştir. Araştırmada yer alacak öğrenciler belirlenirken gerekli ön koşul becerileri yerine getirebilen öğrenciler arasından seçim yapılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşmeler

gerçekleştirilmiştir. Öğretmen görüşmelerinden sonra öğrencilerin var olan performanslarını belirlemek amacıyla değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada yer alacak katılımcıları belirlemek amacıyla dikkate alınmış özellikler şunlardır:

- ✓ Kaynaştırma öğrencisi olması
- ✓ Kendini ifade edici dil becerilerine sahip olması
- ✓ Okuma ve yazma becerilerine sahip olması
- ✓ Okuduğunu anlayabilmesi
- ✓ Sorulan sorulara cevap verebilmesi
- ✓ Görsel ve işitsel uyaranlara dikkatini verebilmesi
- ✓ Etkinliklere katılabilmesi

Uygulama Süreci

Bu araştırma 2022 – 2023 eğitim-öğretim yılında 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde iki öğrenme alanı ve yedi (7) haftalık bir süreyi kapsayacak şekilde yürütülmüştür. Uygulama 26 Aralık 03 Şubat 2023 tarihinde “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ile “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanlarının öğretimi sürecinde haftada 3 saat olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Uygulamalar hazırlık, uygulama, veri toplama ve değerlendirme aşamalarına göre gerçekleştirilmiştir.

Deneysel işlem süreci

Araştırma hazırlık, uygulama, veri toplama ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Hazırlık aşaması

Deneysel işlem grubu öğrencilerine öz düzenlemeli öğrenme yaklaşımına dayalı öğretimin uygulanacağı 7 haftalık günlük ders planı hazırlandı. Ders planları, öz düzenlemeli öğrenme yaklaşımına dayalı öğretimin ön gördüğü şekilde öğrencilerin kendi sorularını problemle ilişkili derslerde uygulayarak araştırmalarını yapacağı ve bağımsız çalışma öğelerini içerecek şekilde ve öz düzenlemeli öğrenme ile ilgili farkındalıklarını arttıracakları, hedef belirleme, planlama, örgütlenme, öğrenmelerin izlenmesi ve değerlendirilmesi ilkelerine göre hazırlanmış ve uygulanmıştır. Hazırlanan günlük planların bir örneği şekil 2’de verilmiştir

Etkinliğin Adı	Deprem hazırlığı yapıyorum
Ders Adı	Sosyal Bilgiler
Öğrenme Alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Kazanım	Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
Kullanılan öz düzenlemeli öğrenme stratejisi	Planlama, izleme ve değerlendirme stratejisi
Süre	Üç ders saati
Araç- Gereç	Deprem ile ilgili çeşitli resimli kartlar
Ortam	Sınıf
Öğretme-Öğrenme Süreci	<p>Etkinlik Örneği ve Uygulanması:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sınıfa getirilen deprem ilgili resimler getirilir. 2. Resimler karışık olarak tahtaya asılır. 3. Öğrencilerden resimlerde belirtilen resimleri hazırlık aşamalarına uygun olarak sıralamaları istenir. 4. Öğrencilerden ders etkinlikleri sonucunda kazandıkları bilgileri kullanarak değerlendirme yapmaları istenir. 5. Deprem hazırlığı yapmanın önemi üzerinde öğrenciler konuşturulur.
Değerlendirme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Deprem hazırlığında hangi işlere öncelik verdiğinizi ve nedenini açıklayınız. 2. Deprem hazırlığı yapmanız sizlere neler kazandırır?

Ders Öğretmeni

Şekil 2: Günlük ders planı örneği

- ✓ Deneysel işlem başlanmadan önce öğrencilere “Öğrenme ve çalışma sorumluluğu” ölçeği öntest olarak uygulandı.

Uygulama aşaması

Uygulamanın ilk haftasında; “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” Kazanımının kazandırılmasına yönelik içeriğin öğretimi yapılmıştır. Derse girişte ilk olarak, öz-

düzenlemeli öğrenme becerileri ve bil, merak et, öğren tekniği hakkında bilgiler verilerek öğrenciler derse ve teknik kullanımına hazırlanmıştır. Hazırlanan çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılmış ve bu kâğıtların ilk iki sütununu dersin öğretimine başlamadan önce bireysel olarak doldurmaları istenmiştir. Bu sütunlar öğrencilerin birden fazla zekâ alanlarına göre hem sözel hemde görsel zekâlarını kullanmalarına imkan verilecek şekilde yazı, resim ya da şekil yoluyla doldurmaları sağlanmıştır. Bu uygulama ile öğrenciler “Hedef belirleme, öz izleme ve öz değerlendirme” gibi becerileri kazanmaları amaçlanmıştır. Dersin son bölümüne ise öğrencilerin neler öğrendiklerini belirlemeye yönelik son sütünü doldurmaları sağlanmıştır. Burada öğrencilerin bilgiyi tekrar etme, anlamlandırma ve öz değerlendirme becerilerini kullanmaları sağlanmıştır. Uygulama sonunda öğrenciler bireysel olarak doldurdıkları çalışma kâğıtlarını sınıfla paylaşmışlardır. Öğrencilerin derste doldurduğu bil, merak et, öğren tekniğine ait form aşağıda şekil 3’te verilmiştir.

Bil, Merak et, Öğren		
Bildiklerim.	Merak ettiklerim.	Öğrendiklerim

Şekil 3: Bili merak et, öğren tekniği formu

Uygulamanın ikinci haftasında; “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” İle “ Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” Kazanımının kazandırılmasına yönelik içeriğin öğretimi yapılmıştır. Konu ile ilgili öğrencilere kavram haritaları hazırlanmıştır. Öğrencilerin Planlama, kendi öğrenmelerini izleme ve kontrol etme ile öz değerlendirme gibi becerileri kazanmaları hedeflenmiştir. Uygulama sırasında öğrenciler bireysel olarak hazırladıkları kavram haritaları sınıfla paylaşmışlardır. Öğrencilerin derste hazırladıkları kavram haritaları tekniğine ait örnekler aşağıda şekil 4 ve şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 4 ve 5: Öğrencilerin derste hazırladıkları kavram haritaları tekniğine ait örnekler

Uygulamanın üçüncü haftasında; “Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.” İle “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” Kazanımının kazandırılmasına yönelik içeriğin öğretimi yapılmıştır. Öğrenciler kendi ilgilerine göre bir olguyla ilgili hazırladıkları sorulara veya problemlere birlikte cevaplar oluşturmaları için öğrenciler heterojen gruplara ayrılırlar. Bu uygulama ile öğrencilerin zengin öğrenme deneyimleri edinmeleri amaçlanmıştır. Bu aşamada öğrenciler diğer derslerden, kütüphaneden, teknolojik araçlardan ve iletişim araçlarından yararlanmaları için teşvik edilir ve öğrencilere zaman verilir. Farklı derslerin amaç ve konuları ile bağlantılar kurmaları istenir. Bu süreçte, soruları ile ilgili çeşitli araçlar sağlanarak otantik bir öğrenme ortamı oluşturulmaya çalışılır.

Öğrencilerin ortaya koydukları soruları çözme süreciyle kendilerini aktif hale getirerek daha anlamlı bir öğrenme deneyimi sonucu bilgi ve beceriler kazanmaları sağlanır. Öğrenciler bu aşamada kendi öğrenme hedefini belirleme, kendini izleme, öğrendiklerini anlamlandırma ve öz değerlendirme becerilerini kazanmaları amaçlanmıştır. Öğrencilerin derste hazırladıkları araştırma formuna ait örnek aşağıda şekil 6'da verilmiştir.

ARAŞTIRIYORUM ÖĞRENIYORUM ETKİNLİĞİ

Doğal afetlerin yaşamımız üzerine etkilerini örneklerle açıklıyorum.

Şekil 6: Araştırma formu

Uygulamanın dördüncü ve beşinci haftasında; “Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.” İle “Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.” Kazanımları kazandırılmaya çalışılmıştır. Konu öğretmen tarafından anlatılarak ders sonunda öğrencilere ders günlüğü yazdırılmıştır. Öğrencilerin ders günlüğü yazmaları ile öz düzenlemeli öğrenme becerilerinden izleme ve gözden geçirme, bilişsel stratejilerden tekrarlama, anlamlandırma ve örgütleme stratejilerine ne kadar zaman ayırdığını ve kendi gelişim sürecini izleyip değerlendirme yapması beklenmektedir. Öğrencilerin derste hazırladıkları ders günlüklerine ait örnekler aşağıda şekil 7 'de verilmiştir.

Ders Günlüğü

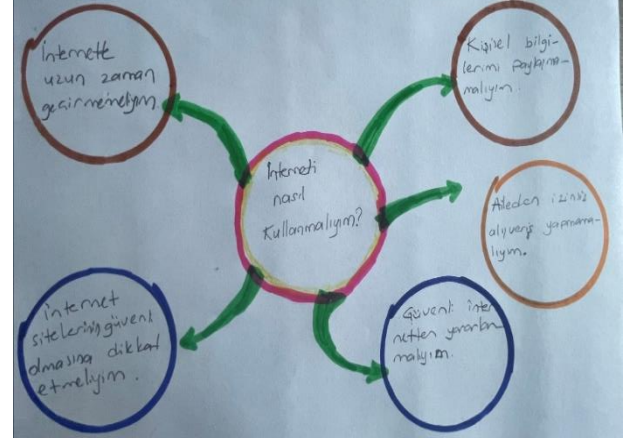
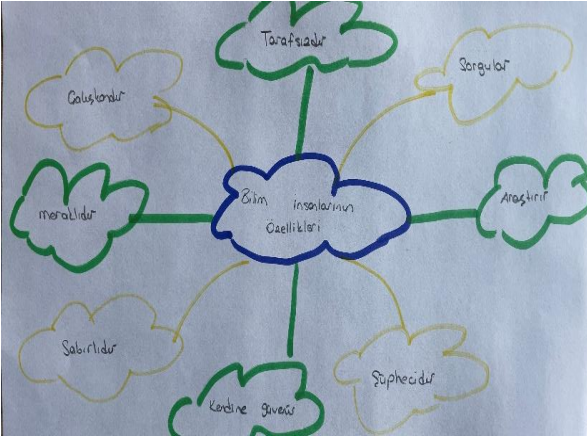
Sevgili günlök bugün derste internetten bilgiye çok kolay ulaştığımızı öğrendim. Eskiden bilgiye ulaşmak için kütüphaneden, dergilerden, kitaplardan ulaşırdık şimdi ise yanımızda taşıdığımız cep telefonu ve bilgisayarlar sayesinde hemen ulaşabiliyoruz.

Bugün dersten internetten bilgiye nasıl ulaşacağımız konusunda öğretmenimizin bilgisayarında uygulamalar yaptık ders çok eğlenceliydi. Artık bilgiye en hızlı yoldan nasıl ulaşacağımız konusunda bilgi sahibiyim.

Şekil 7: Ders günlüğü örneği

Uygulamanın altıncı ve yedinci haftasında; “Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.” “Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.” İle “Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” Kazanımları kazandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin konu ile ilgili ön hazırlık olması için ve ön koşul bilgilerini harekete geçirmek için <https://orgm.meb.gov.tr/disrep/5sinif.html> adresinden etkinlik açılarak

yapılmıştır. Öğrenciler konu ile ilgili zihin haritaları oluşturulmuştur. Bu etkinlik ile öğrenilen bilgilerin örgütlenmesi ve tekrar ve öz değerlendirilme becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Oluşturulan zihin haritası örnekleri şekil 8 ve 9’da verilmiştir.

Şekil: 8 ve 9: Zihin haritası örnekleri

Veri Toplama Aracı

Öğrenme ve çalışma Sorumluluğu Ölçeği: Bu araştırmada, Semerci ve Pamuk (2012) tarafından geliştirilen “Öğrenme ve Çalışma Sorumluluğu (ÖÇS)” ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte, 16 olumlu ve 2 olumsuz toplamda 18 madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan maddeler, öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluk düzeylerini ifade etmektedir. Ölçek 5’li likert tipinde geliştirilmiştir. Öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğunu belirlemeye yönelik ifadeler olumsuzdan olumluya doğru 1’den 5’e, olumludan olumsuz doğru 5’ten 1’e doğru puanlandırılmıştır. ÖÇS ölçeğinin geçerliliği ile ilgili olarak açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışması yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonunda faktör yükü 0.40’ın altında bulunan maddeler ölçekten çıkarılarak son şekli verilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.83 ve test yarılama korelasyonu 0.78 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 72 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler elde edilirken, deney grubuna uygulama öncesi ön test ve uygulama sonrası son test uygulanmıştır. Puanların normal dağılım durumlarının incelenmesi için çarpıklık ve basıklık katsayıları ve Kolmogorow-Smirnov testi incelenmiştir. verilerin analizi yapılırken aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzdeye ek olarak t-testi kullanılmıştır. Ayrıca her bir ilişki için, ilişki gücünü belirlemek amacıyla etki büyüklüğü (Cohens’ d) değerleri hesaplanmıştır (Cohen, 1994). Etki büyüklüğü puan değerlerine (Green, Salkind ve Akey, 2000) verilen anlamlar şöyledir; 0.0-0.2 (etki yok), 0.2-0.5 (küçük etki), 0.5-0.8 (orta etki), 0.8 ve üstü (yüksek etki)

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinden elde edilen bulgular verilmektedir.

Araştırmanın sorusu “kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?” Şeklinde belirlenmiştir. Bulgular tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarının karşılaştırılması

Testler	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P	d
Ön test	6	34.72	7.38	5	1.08	0.00	2.02
Son test	6	64.48	8.62				

p<0.05

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinden aldıkları Ön test puan ortalamalarının (\bar{x} =34.72), standart sapması (Ss=7.38), son test puan ortalamalarının (\bar{x} =64.48), standart sapması (Ss=8.62) olduğu görülmektedir. Aradaki fark son test lehinedir. Ön test ve Son test puanları arasında meydana gelen farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile yorumlanmış, elde edilen [t= 1.08; P<0.05] değeri ile fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçek puanları arasındaki farkın etki büyüklüğü (d: 2.02) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar bize öz düzenlemeli öğretim uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğu kazanmalarında yüksek düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Öz düzenlemeli öğrenme destekli öğretimin ortaokul 5. Sınıfta öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu projede öz düzenlemeli öğretimin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğu üzerinde yüksek düzeyde bir etkiye sahip olduğu sonucu bulunmuştur. Bu bulgu öz düzenlemeli öğrenme modeli destekli etkinliklerin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğunu artırdığı görüşünü daha da destekler niteliktedir. Araştırmamızın bu bulgusunu destekler nitelikteki bir araştırma Çatalbaş (2016) tarafından yapılmıştır. Araştırmada Hayat bilgisi dersi için hazırlanan öz düzenlemeli öğrenme modeli destekli etkinliklerin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öz düzenlemeli öğrenme modeli dikkate alınarak düzenlenen etkinliklerin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğunu olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bir okulun öğrencilerine verebileceği en önemli şey, öğrenme istek ve merak duygusu oluşturmanın yanı sıra öğrenme ve çalışma sorumluluğu da kazandırmak olmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin yaşama hazırlanması sürecinde, onların özgüvenlerini yükselterek, onların kendilerine ve içinde yaşadıkları topluma ve kendilerine karşı sorumluluklarının bilincinde olmaları, içsel bir disiplin anlayışı geliştirmeleri önemlidir (Şenkal, 2020). Öğrencilerde öğrenme ve çalışma sorumluluğu eğitime, öğrencilerin sorumluluk alabileceği fırsatların oluşturulmasıyla başlamalıdır ki bu fırsatlar, öğrencinin kişisel öğrenme ve sosyal davranışlarının yanı sıra akran desteği ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili öğretmenlerin oluşturdukları öğretme ortamında gerçekleşebilir.

Kaynaştırma öğrencilerinin öz düzenlemeli öğrenmenin önemli aşamaları olan; öz-değerlendirme ve izleme, hedef belirleme, stratejinin uygulanması ve izlenmesi, sonuç izleme basamakların da oldukça başarılı oldukları söylenebilir. Zimmerman (2001)'e göre bu aşamalarını kullanarak öğrenen öğrenciler, kendi öğrenmeleri için gerekli olan hedeflerini belirler, hedeflerine ulaşmak için gerekli olan yöntemleri belirler, çalışma ortamını düzenler, gerekli olan motivasyonu ve performansı ortaya koyar, süreci ve kendi çalışmalarını izler, öz değerlendirme yapar ve çevresel faktörleri adapte olmaya çalışır. Kaynaştırma öğrencilerinin süreç içerisinde bu becerileri kazanmış olmaları onların, öğrenme ve çalışma sorumluluğunu arttırmış olabilir. Nelson ve Low (2004)' a göre, sorumluluğu yüksek olan öğrenciler verilen bir görevi mutlaka tamamlamaya çalışır ve ortaya koydukları ürünlere göre kişisel yorumlar yapar. Barr ve Tagg (1995)'a göre, öğrenci öğrenme sürecinde sorumluluk aldığı anda; kendine hedefler belirler ve davranışlarını hedeflerine ulaşma yönünde değiştirerek hedeflerine ulaşabilir. Bu sebeple, öz düzenleme stratejilerini öğrenen öğrenciler kendi öğrenme süreçlerine aktif olarak katılarak kendilerine uygun bir öğrenme stratejisi seçerler, hedefleri doğrultusunda seçtikleri stratejiyi uygularlar ve kendi gelişimlerini izlerler ve değerlendirirler. Ayrıca, verimli çalışma ortamı hazırlayarak zamanı iyi kullanırlar. Bu stratejileri kullanmaları ile kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ve çalışma sorumluluk düzeylerinin artmasında etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

ÖNERİLER

Araştırma sonunda elde edilen sonuçlara göre getirilen öneriler şunlardır:

- ✓ Kaynaştırma öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluklarının geliştirilmesi için öz düzenlemeli öğrenme becerileri bir araç olarak kullanılabilir.
- ✓ Öğrencilerin öz düzenlemeli öğrenme becerilerini kullanabileceği öğrenme ortamları oluşturularak bu becerileri kullanmaları sağlanabilir.
- ✓ Öz düzenlemeli öğrenmeye ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik nitel araştırmalar yapılabilir.
- ✓ Kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarılarını arttıracak farklı yöntemlerin etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Alberto, P. A. ve Troutman, A. C. (2009). Applied behavior analysis for teachers (8. Baskı). Upper Saddle River, NJ: Merrill.

Aral, N. (2011). Okul öncesi eğitimde kaynaştırma. İstanbul: Morpa.

Artan, İ., ve Uyanık B., G. (2003). Okul öncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 11(1), 65-80.

Barr, B. R. ve Tagg, J. (1995). From teaching to learning: A new paradigm for undergraduate education. Change, 27(6), 697-710.

Başbay, A. (2008). Öğrenenlerin bireysel öğrenme görevleri ile zihinsel becerileri ve bilişsel faaliyet hızları arasındaki ilişki. Eğitim ve Bilim, 33(149), 3-17.

Batu, S. ve Kırcaali İ., G. (2011). Kaynaştırma (5. Baskı). Kök Yayıncılık.

- Cohen, J. (1994). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Creswell, J. W., ve Creswell, D. J. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. London: SAGE Publications
- Çatalbaş, A. (2016). *Hayat Bilgisi Dersi İçin Hazırlanan Öz Düzenlemeli Öğrenme Modeli Destekli Etkinliklerin Öğrencilerin Öğrenme Ve Çalışma Sorumluluğuna Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Devlin, M. (2002). Taking responsibility for learning isn't everything: A case for developing tertiary students' conceptions of learning. *Teaching in Higher Education*, 7(2), 125-138.
- Eker, C. (2014). Öz- Düzenlemeli Öğrenme Modellerine Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/8 Summer*. p. 417-433. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7222>
- Fransisco, M., Hartman, M. ve Wang, Y. (2020). *Inclusion and Special Education*, Education Sciences, USA.
- Green, S. B., Salkind, N. J. ve Akey, T. M. (2000). *Using SPSS for window: Analyzing and understanding data*. New Jersey: PracticeHall.
- Nelson D. B. ve G. R, Low. (2004). *Personal responsibility map*. WI: Oakwood Solutions.
- Pintrich, P.R. (2000). *The roal of goal orientation in self-regulated learning*. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich ve M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-Regulation: Theory, Research and Applications* (ss. 452–502) İçinde, San Diego, CA: Academic Pres.
- Semerci, Ç. ve Pamuk, M. (2012). Öğrenme ve çalışma sorumluluğu ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik analizi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme III. Ulusal Kongresi*. 19-21 Eylül 2012. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Şenkal, D. (2020). *Ortaokul Öğrencilerinin (5.Sınıf) Öğrenme Ve Çalışma Sorumluluğuna İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Zimmerman, B. J. (1998). Developing self-fulfilling cycles of academic regulation: An analysis of exemplary instructional models. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (eds.), *Self-regulated learning: from teaching to self-reflective practice* (ss. 1–20) İçinde, New York, NY: The Guilford press.
- Zimmerman, B. J. (2001). Theories of self-regulated learning and academic achievement: An overview and analysis. In B. J. Zimmerman & D. H. Schunk (Eds), *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (pp. 1–38). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Zimmerman, B. J. (2002). *Developing self-regulated learners beyond achievement to self-efficacy*, Washington: American Psychological Association.